

МЕТОДОЛОГІЯ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Цуркан М.В., канд. філол. наук (Чернівці)

У статті з'ясовано зміст поняття «метод навчання», зокрема подано його трактування у філософії, психології та лінгводидактиці. Проаналізовано наукові дослідження щодо виникнення того чи іншого методу навчання іноземної мови як в зарубіжній, так і вітчизняній дидактиці, а також описано роль кожного методу у формуванні та становленні мовленнєвої особистості, у тому числі іноземного студента-медика. Зазначено, що метод навчання української мови як іноземної – це спосіб реалізації освітньої, розвивальної та виховної мети навчання, спрямований на організацію ефективного освітнього процесу, основним завданням якого є досягнення бажаного результату. Охарактеризовано основні методи навчання української мови як іноземної в медичному закладі вищої освіти, а саме: прямий метод, свідомо-зіставний метод, свідомо-практичний метод, граматико-перекладний метод, сугестивний метод, аудіолінгвальний метод, аудіовізуальний метод. Зауважено, що жоден із перелічених методів не є універсальним, тому лише сукупність виокремлених методів сприятиме досягненню мети та завдань навчального процесу, зокрема оволодінню іноземними студентами-медиками українською мовою. Підкреслено, що добір методів навчання української мови як іноземної студентів-медиків залежить від обраних підходів і принципів вивчення дисципліни, специфіки теоретичного і практичного матеріалу, який повинен засвоїти іноземний студент упродовж навчання в закладі вищої освіти, педагогічної майстерності й досвіду роботи викладача тощо. Закцентовано увагу на тому, що представлені в дослідженні методи навчання є ефективними лише за умови їх інтегрованого впровадження в освітній процес, оскільки кожен означений метод спрямований на формування тих чи інших умінь і навичок суб'єкта навчання, які є складниками професійно-комунікативної компетентності іноземного студента-медика.

Ключові слова: іноземний студент-медик, метод навчання, професійно-комунікативна компетентність, українська мова як іноземна.

Цуркан М.В. Методология обучения украинскому языку как иностранному в медицинском учреждении высшего образования. В статье выяснено содержание понятия «метод обучения», в частности представлена его трактовка в философии, психологии и лингводидактике. Проанализированы научные исследования о возникновении того или иного метода обучения иностранному языку как в зарубежной, так и отечественной дидактике, а также описана роль каждого метода в формировании и становлении речевой личности, в том числе иностранного студента-медика. Отмечено, что метод обучения украинскому языку как иностранному – это способ реализации образовательной, развивающей и воспитательной цели обучения, направленный на организацию эффективного образовательного процесса, основной задачей которого является

достижение желаемого результата. Охарактеризованы основные методы обучения украинскому языку как иностранному в медицинском учреждении высшего образования, а именно: прямой метод, сознательно-сопоставительный метод, сознательно-практический метод, грамматико-переводной метод, суггестивный метод, аудиолингвальный метод, аудиовизуальный метод. Замечено, что ни один из перечисленных методов не является универсальным, поэтому лишь совокупность выделенных методов будет способствовать достижению целей и задач учебного процесса, в частности овладению иностранными студентами-медиками украинским языком. Подчеркнуто, что подбор методов обучения украинскому языку как иностранному студентов-медиков зависит от выбранных подходов и принципов изучения дисциплины, специфики теоретического и практического материала, который должен усвоить иностранный студент в течение обучения в заведении высшего образования, педагогического мастерства и опыта работы преподавателя и т.д. Акцентировано внимание на том, что представленные в исследовании методы обучения являются эффективными только при условии их интегрированного внедрения в образовательный процесс, поскольку каждый определенный метод направлен на формирование тех или иных умений и навыков субъекта обучения, которые являются составляющими профессионально-коммуникативной компетентности иностранного студента-медика.

Ключевые слова: иностранный студент-медик, метод обучения, профессионально-коммуникативная компетентность, украинский язык как иностранный.

Maria Tsurkan. Teaching methodology of Ukrainian as a foreign language at medical institutions of higher education. The author clarifies the content of the concept of “a method of teaching” and presents its interpretations in philosophy, psychology, and linguodidactics. The article contains an analysis of scientific research on the emergence of various methods of language teaching both in foreign and domestic didactics, as well as descriptions of the role that each method plays in the formation and establishment of the speech personality, including that of the foreign medical student. A method of teaching Ukrainian as a foreign language is a way of realization of educational, developmental and disciplinary aims of teaching that is intended for the organization of an effective educational process, the main task of which is the achievement of the desired result. The author defines the main methods of teaching of Ukrainian as a foreign language at medical institutions of higher education, namely: the direct method, conscious-comparative method, grammar translation method, suggestive method, audio-lingual method, and audio-visual method. It has been noticed, that none of the listed methods is universal, therefore only the totality of the above methods will promote the achievement of the aims and tasks of the educational process, in particular mastering of the Ukrainian language by foreign medical students. Selection of methods of teaching Ukrainian as a foreign language to foreign medical students depends on the selected approaches and principles for studying the discipline, the specificity of the theoretical and practical material, which must be mastered by a foreign student during studying at an institution of higher education, as well as on the pedagogical mastery and working experience of a teacher, conditions of implementation of the educational process, available means of teaching, etc. The teaching methods presented in the study are effective only subject to their integrated introduction in the educational process, as each appointed method is intended

to form particular practical skills and abilities of a subject of study, which are key components of professional communicative competence of a foreign student as a future highly-qualified and competitive specialist of the medical branch.

Key words: foreign medical student, professional communicative competence, Ukrainian as a foreign language, teaching method.

Постановка проблеми. Надання освітніх послуг іноземним громадянам – один із актуальних напрямів діяльності українських закладів вищої освіти (ЗВО). Зазначений вид роботи ЗВО потребує розроблення нових ефективних методичних систем викладання всіх навчальних дисциплін, оскільки рівень якості професійної підготовки іноземних студентів залежить від правильно обраних педагогічних підходів, принципів, методів, прийомів, технологій, форм і засобів навчання. Особливу роль у освітньому процесі інокомунікантів відіграє оволодіння ними українською мовою, адже від уміння спілкуватися українською залежить тривалість процесу адаптації та входження іноземців в україномовне суспільство. Тому основним завданням методистів і викладачів цієї дисципліни є добір найбільш ефективних методів навчання мови як способів досягнення освітніх цілей.

Мета статті – з'ясувати зміст поняття «метод навчання», охарактеризувати основні методи навчання української мови як іноземної в медичному ЗВО.

Аналіз останніх досліджень. Метод як дидактичну категорію описали у своїх дослідженнях педагоги (А. Алексюк, О. Біляев, А. Вербицький, З. Курлянд, М. Фіцула, П. Щербань та ін.), лінгводидакти (З. Бакум, А. Богуш, Н. Голуб, О. Горошкіна, М. Греб, В. Загороднова, С. Караман, О. Караман, О. Копусь, О. Кучерук, І. Нагрибельна, А. Нікітіна, М. Пентиліук, А. Попович, О. Семенов та ін.). Методи навчання української мови як іноземної поодинокі описано в працях С. Костюк, О. Пальчикової, Ж. Рагіної, Л. Суботи та ін., тому **актуальність нашої розвідки** зумовлена потребою визначити пріоритетні способи навчання української мови іноземних студентів-медиків і обґрунтувати їх (методів) роль у формуванні особистості інокомуніканта.

Поняття «метод» у філософії трактують як «систематизований спосіб досягнення теоретичного та практичного результату, розв'язання проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дії, усвідомлення специфіки досліджуваної предметної галузі й законів

функціювання її об'єктів» [15: 373]. У психології під методом розуміють «спосіб організації діяльності, що обґрунтовує нормативні засоби здійснення наукового дослідження. Шлях дослідження, що випливає з загальних теоретичних уявлень про сутність досліджуваного об'єкта» [16: 248–249]. У сучасній лінгводидактиці «метод» розглядають як «складну педагогічну категорію, завдяки якій реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, розвивальна, спонукальна, контрольна-корекційна; як багатоаспектне явище, що забезпечує розвиток методологій, нових освітніх технологій будь-якої галузі та напрямів здобуття знань» [12: 119]; «комплекс дій того, хто навчає, і того / тих, хто навчається, які поєднуються в єдину навчальну діяльність, і служать для вирішення певних методичних завдань і досягнення конкретної навчальної мети» [14: 139–140].

Виклад основного матеріалу. З'ясування сутності поняття «метод» є важливим для нашого дослідження, оскільки забезпечує правильність вибору шляхів реалізації методичної системи навчання української мови як іноземної майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я.

Метод навчання української мови як іноземної трактуємо як спосіб реалізації освітньої, розвивальної та виховної мети навчання, спрямований на організацію ефективного освітнього процесу, основним завданням якого є досягнення бажаного результату.

У методиці викладання іноземних мов найбільш ефективними методами навчання вважають такі методи, як *прямий метод, свідомо-зіставний метод, свідомо-практичний метод, граматико-перекладний метод, сугестивний метод, аудіолінгвальний метод, аудіовізуальний метод*. Жоден із перелічених методів не є універсальним, тому лише сукупність виокремлених методів сприяє досягненню мети навчального процесу. У процесі навчання української мови як іноземної в медичному ЗВО також упроваджуємо вищезазначені методи, однак варто відзначити те, що одні з них лише частково забезпечують вирішення поставлених завдань (сугестивний, граматико-перекладний), інші ж методи є доречними впродовж вивчення і засвоєння всього навчального матеріалу.

Свідомо-зіставний метод був провідним у навчанні іноземних мов до 60-х років ХХ століття. Найбільш ґрунтовно його описав у своїх дослідженнях Л. Щерба, який вважав, що вивчення іноземної

мови через свідоме порівняння явищ рідної мови та мови, що вивчається, має не тільки практичне значення, але й поглиблює знання, формує повагу до інших народів [17: 101–102]. Також цей метод охарактеризовано в працях Л. Виготського, П. Гальперіна, О. Леонтьєва, О. Лурія, І. Рахманова, С. Рубінштейна, на основі яких виокремлено методичні засади його застосування, зокрема усвідомлене засвоєння мовного матеріалу та особливостей його використання в процесі говоріння; вивчення мовленнєвих явищ шляхом зіставлення та порівняння мовних одиниць із метою встановлення, насамперед, відмінностей між ними, а також для з'ясування специфіки зіставлюваних мов загалом і виявлення відношень контрасту на всіх мовних рівнях. Упровадження свідомо-зіставного методу в процесі навчання іноземної мови після 60-х років стало менш активним, оскільки на думку Й. Салістри, З. Ратнікова, В. Бистрова, Г. Цибарта та інших учених, зіставна методика спрямована на опанування теоретичних знань про мову, а не на формування комунікативних умінь.

Навчання української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти передбачає застосування свідомо-зіставного методу під час вивчення різних лексико-граматичних тем, адже викладач, пояснюючи той чи інший мовний матеріал, звертає увагу іноземних студентів на відмінності в українській та англійській мовах.

Важливим у методиці навчання іноземної мови є *свідомо-практичний метод*, який розробив психолог і лінгводидакт Б. Беляєв. Дослідник зауважував, що навчання – творчий процес взаємодії між тими, хто навчає і навчається; основна увага звернена на розвиток іншомовного комунікативного мислення студентів; одночасний розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності; усвідомлене вивчення мовного матеріалу та його використання в комунікативних ситуаціях; систематичне формування практичних навичок і умінь [3]. Лінгводидакти Т. Капітонова та Л. Московкін вважають, що особливостями цього методу є те, що навчання здійснюється принципово без застосування перекладу; в основі навчання – усне мовлення, використання максимальної кількості наочного матеріалу; рекомендований час для теоретичних пояснень – 15%, мовленнєвої практики – 85 % [6: 111].

Застосування означеного методу в навчанні української мови як іноземної студентів-медиків є актуальним, оскільки специфіка

освітнього процесу в медичному закладі вищої освіти передбачає активне свідоме цілеспрямоване спілкування студента з українським пацієнтом під час проходження практики в медичних установах. Свідомо-практичний метод є одним із найбільш ефективних методів навчання, які забезпечують формування професійно-комунікативної компетентності іноземного студента-медика, адже в його основі передбачено раціональне поєднання теорії та практики, тобто використання засвоєного мовного матеріалу в мовленнєвій діяльності.

Прямий метод (М. Берліц, Ф. Гуен, О. Єсперсен) спрямований на абсолютне вилучення рідної мови чи мови-посередника з процесу вивчення іноземної мови, а натомість скеровує викладача на розвиток усного мовлення студентів шляхом засвоєння лексичних одиниць і конструкцій за допомогою наочності, пояснень, синонімів, антонімів, ряду спільнокоренових слів, з'ясування морфемного складу слова, використання мовленнєвих зразків і моделей тощо. Метою застосування цього методу навчання української мови як іноземної є «вироблення мовної здогадки та інтуїції, коли студент не намагається перекласти з рідної мови на мову, що вивчає, а свідомо відтворює вивчений матеріал, коригуючи його залежно від мети, умов мовленнєвої ситуації чи позиції співрозмовника» [7: 9]. Н. Гез та Г. Фролова висловили думку про те, що творці прямого методу (В. Фістор, Ф. Франке, П. Пассі, Ш. Швейцер, Г. Вендт та ін.) виступали проти примату друкованого тексту та застиглих правил граматики, які не відповідали розмовному мовленню; відсутності уваги до вивчення фонетики; ізольованого вивчення слів; використання перекладу [5: 23].

Означений метод навчання зорієнтований на вивчення фонетичного, лексичного та граматичного матеріалу через імітування мовлення викладача, складання словосполучень і речень за аналогією до пропонованих зразків. Також цей метод спрямований на активізацію ініціативного говоріння, метою якого є формування навичок усного мовлення, серед яких уміння починати розмову, підтримувати її або навпаки правильно завершити відповідно до цілей комунікативної ситуації. Як зауважує Б. Бистрова, «ініціативне говоріння передбачає здатність широко використовувати репліки під час розмови, ставити

запитання та відповідати на них, логічно будувати монологічне висловлювання» [4: 209].

У процесі навчання української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти впровадження зазначеного вище методу можливе лише в окремих випадках, а саме тоді, коли вивчення нових лексем відбувається шляхом демонстрації конкретних понять, предметів, явищ, дій тощо, зображення яких повністю збігаються із попередньо сформованими у свідомості іноземних студентів образами та категоріями.

Аудіолінгвальний метод, розроблений лінгвістом-структуралістом Ч. Фрізом і методистом Р. Ладо в США (40-50-ті рр. ХХ ст.), належить до неперекладних методів, який почали впроваджувати у вітчизняній лінгводидактиці в 70-х роках ХХ ст. В основі цього методу передбачено багаторазове прослуховування тексту та повторення різних мовних конструкцій із метою формування автоматизованих навичок використання тих чи інших мовних структур. У процесі застосування означеного методу пріоритетними видами мовленнєвої діяльності є слухання (аудіювання) і говоріння. Відповідно до наукових положень, представлених вищезазначеними науковцями, основним завданням початкового етапу навчання іноземної мови є засвоєння мовних структур – різних видів речень і словосполучень. Володіти іноземною мовою, зазначають дослідники, – значить вміло користуватися її цілісними конструкціями, добираючи в процесі спілкування необхідний мовний матеріал.

Як бачимо, впровадження цього методу в методику навчання іноземної мови спрямоване на відтворення готових зразків без опори на мовний досвід і вивчення граматичних правил. Основну роль у процесі вивчення мови відіграють викладач, зазвичай, носій цієї мови, та аудіозаписи мікро- та макротекстів, які студенти спочатку слухають, потім механічно відтворюють і відпрацьовують у різних контекстах.

Застосування аудіолінгвального методу в навчанні української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти є ефективним під час засвоєння первинних мовних одиниць (усталених етикетних форм вітання, прощання, подяки, прохання тощо), а також основних вимог і принципів побудови діалогу як ключової комунікативної одиниці (питальних чи стверджувальних конструкцій, мовних кліше загального та професійного мовлення

тощо), що забезпечує спочатку адаптацію в іншомовному суспільстві, а відтак якісне ведення майбутньої професійної діяльності. Недоліками описаного методу, як зазначає В. Безлюдна, є відсутність зворотного зв'язку з носієм мови, а також неможливість у повсякденному спілкуванні обмежуватися тільки завченими фразами і зворотами [2: 218].

Паралельно з аудіолінгвальним методом навчання української мови як іноземної варто, на нашу думку, використовувати *аудіовізуальний, або структурно-глобальний метод* (П. Губерін, Р. Міші, Ж. Гугенгейм), який, окрім слухового сприйняття, передбачає розвиток зорового запам'ятовування мовного матеріалу, що сприяє інтенсивному засвоєнню іноземної мови.

Означений метод спрямований на використання відеоматеріалів під час пояснення та засвоєння мовних структур. Перегляд і прослуховування відеозаписів ведення діалогу (у нашому дослідженні спілкування лікаря з пацієнтом чи його родичами), відеороликів, фільмів, передач тощо сприяє активізації процесів комунікативного мислення шляхом створення штучного середовища, в якому той, хто вивчає іноземну мову, швидше вибудовує у своїй свідомості логіко-семантичні зв'язки на основі побаченого та почутого матеріалу. У процесі вивчення іноземної мови за допомогою аудіовізуального методу важливу роль відіграє й те, що студент, аудіовізуально сприймаючи мовленнєву ситуацію, одночасно спостерігає за мімікою та жестами мовця, зміною його емоцій і настроїв, що в свою чергу слугує додатковим інструментом усвідомлення експресивних відтінків тих чи інших мовних структур, правил їх доречного використання в певній комунікативній ситуації, а також первинних умінь прогнозування реакції слухача на висловлену мовцем репліку.

Упровадження аудіовізуального методу в навчання української мови іноземними студентами-медиками вважаємо необхідним та актуальним, адже описаний метод допомагає іноземному студентові почути, побачити та відчутти специфіку мови та мовлення, подолати мовно-психологічний бар'єр шляхом слухового та візуального занурення в спеціально створене мовленнєве середовище, в якому іноземець спочатку бере опосередковану участь, а потім за допомогою викладача повторює та відтворює мовні конструкції, згодом механічно застосовує їх у певній комунікативній ситуації.

Сугестивний метод (від лат. *Suggestio* – навіювання) уперше запропонував застосовувати в освітньому процесі болгарський учений Г. Лозанов у другій половині ХХ ст. Педагогічні та теоретичні аспекти застосування цього методу в навчальному процесі також описані в дослідженнях С. Гончарова, Г. Китайгородської, С. Ніколаєвої, С. Пальчевського, О. Пехоти та інших, які стверджували, що сугестивний метод навчання уможливорює оволодіння іноземною мовою за короткий термін. В основі цього методу, як зазначив Г. Лозанов, гіпотеза про неусвідомлювану психічну активність, яка в безпосередньому зв'язку з усвідомлюваною активністю особистості є носієм не тільки інтенсивних тенденцій, а й вторинно-автоматизованої діяльності, що зумовлює будь-яке навчання та будь-який розвиток людини [8: 109]. За твердженням С. Пальчевського, «навчальні принципи сугестопедії передбачають відчуття радості від навчання, яке відбувається в стані психологічного комфорту, використання сугестопедом (викладачем) поряд із усвідомленими реакціями і функціями школяра (студента) його парасвідомої активності, організацію навчально-виховного процесу на рівні не використовуваних за умов традиційного навчання резервів учня (студента)» [10: 29].

Упровадження сугестивного методу в процес вивчення української мови іноземними студентами-медиками буде доцільним під час подання лексичного матеріалу шляхом участі студентів у рольових іграх, слухання ними пісень, полілогів, перегляду театралізованих сцен тощо. Усі ці види діяльності здійснюються в повільному темпі, часто супроводжуються музикою, перекладом, невербальними засобами, що допомагає усунути психологічні бар'єри, страх помилитися, скутість, які часто виникають у ситуаціях навчання, встановити довірливі стосунки між викладачем і студентами, спонукати студентів до сприйняття лексем на розмовному рівні. Необхідно зазначити й те, що використання цього методу в навчальному процесі дозволяє іноземним студентам засвоїти великий обсяг інформації, перебуваючи в стані релаксації (розслаблення), що в свою чергу сприяє інтелектуальному зосередженню іноземця та підвищенню потенціалу його розумової працездатності, а також знімає стрес, напруженість, знижує втому. Описаний метод буде використано під час проведення окремих практичних занять, на яких

передбачено роботу з автентичними текстами, серед яких українські пісні, поезія тощо.

Граматико-перекладний метод (І. Мейдингер, Г. Оллендерф, Б. Сокіл) передбачає вивчення мови як системи шляхом зіставлення будови та граматичних категорій двох мов і запам'ятовування їх еквівалентів. Варто зауважити, що метою цього методу є не лише дослівний переклад, а відтворення думки в цілому. На думку Б. Сокіл, «основним способом розкриття граматичного значення і форм слова в граматико-перекладному методі є переклад на рідну мову учнів (студентів), а сам процес навчання розпочинається із зазубрювання правил побудови речень, словотвору, а також поєднання слів (...). Навчання скеровується лише на аналітичну діяльність учнів (студентів), на перехід від усвідомленого засвоєння граматичних правил до формування на їхньому ґрунті мовленнєвих умінь і навичок, а також широке використання рідної мови як підґрунтя для оволодіння іноземною мовою» [13: 15].

Вивчення української мови як іноземної в медичному закладі вищої освіти за допомогою граматико-перекладного методу вважаємо доцільним під час засвоєння лексичного значення слова, причому ватро звернути увагу студентів на те, що мовні одиниці, з яких складається текст, зазвичай ужиті в ньому у своїх контекстуальних значеннях, однак ці лексеми мають й інші значення, подані в різних словниках. Застосування означеного методу буде ефективним тоді, коли викладач передбачить усі можливі труднощі, що виникають в іноземних студентів-медиків у процесі перекладу мовних структур, особливо спеціальної лексики, наукових термінів; запропонує різні варіанти перекладу тих чи інших конструкцій. Залежно від рівня мовної підготовки студентів, викладач добирає тексти (оригінальні неадаптовані або навпаки тільки адаптовані) різних жанрів і відповідних рівнів складності з метою використання елементів компонентного аналізу, тобто визначення лексичних і граматичних значень мовних одиниць шляхом їх зіставлення від простого до складного, однозначного до багатозначного, прямого до переносного. Основними недоліками граматико-перекладного методу навчання, як зазначає З. Бакум, є те, що навчання мови зводиться до вивчення її граматичної структури, превалюють пасивні форми роботи, занадто багато часу відводиться перекладу, що створює немало перешкод для формування комунікативних умінь і навичок [1: 231].

Комунікативний метод (зарубіжні вчені: І. Бім, В. Літлвуд, Ю. Пассов, Г. Піфо, Г. Уїдоусан; українські науковці: З. Бакум, А. Богуш, С. Караман, О. Кучерук, М. Пентилюк та ін.) – один із найважливіших методів навчання мови, оскільки інтегрує в собі будь-які інші методи як компоненти комунікативної технології навчання, що спрямована на реалізацію завдань як неперекладних, так і перекладних методів. В основі зазначеного вище методу – формування комунікативної компетентності іноземних студентів як складника професійно-комунікативної компетентності фахівця будь-якої професійної діяльності.

Розробник комунікативного методу Ю. Пассов зазначив, що цей метод орієнтований на організацію процесу навчання шляхом моделювання реальної комунікативної ситуації з врахуванням основних закономірностей спілкування [11: 36]. С. Ніколаєва підкреслює, що застосування означеного методу в навчанні іноземної мови спрямоване на формування комунікативної компетенції студентів – здатності користуватися мовою в залежності від конкретної ситуації [9: 276], що, на нашу думку, і є визначальною ознакою комунікативного методу як такого, що використовується в методиці викладання мов більшості країн світу.

Упровадження комунікативного методу в процес навчання української мови як іноземної в медичному закладі вищої освіти є ефективним, оскільки моделювання реальних професійно-комунікативних ситуацій сприяє формуванню в студентів практичних умінь і навичок активного комунікування, яке, як зазначено вище, є запорукою успішного ведення професійної діяльності та участі іноземних фахівців у міжкультурному спілкуванні з метою задоволення особистісних інтересів і потреб.

Аналіз вищезазначених методів свідчить про те, що найбільш ефективними в навчанні української мови як іноземної в медичному закладі вищої освіти є комунікативний, аудіовізуальний, свідомо-зіставний, свідомо-практичний методи, однак й інші описані методи не варто повністю вилучати з методики навчання зазначеної дисципліни, оскільки на окремих етапах вивчення та засвоєння матеріалу ці методи забезпечують вирішення того чи іншого навчального завдання.

Висновки. Отже, добір методів навчання української мови як іноземної студентів-медиків залежить від окресленої мети, обраних підходів і принципів вивчення дисципліни, специфіки

теоретичного і практичного матеріалу, який повинен засвоїти іноземний студент, педагогічної майстерності й досвіду роботи викладача тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні та впровадженні системи вправ і завдань, спрямованих на розвиток мовленнєвих умінь інокомунікантів, а саме навичок ведення професійного діалогу як основи здійснення майбутньої професійної діяльності. У процесі виконання вправ будуть застосовані комунікативний, аудіовізуальний, свідомо-практичний і свідомо-зіставний методи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакум З. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. Вип. 5. С. 226–232.
2. Безлюдна В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.). Рівне, 2018. 514 с.
3. Беляев Б. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 1965. 229 с.
4. Бистрова Б. Переваги застосування прямого методу викладання іноземних мов у процесі її вивчення. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. пр. К.*, 2009. Вип. 17. С. 207–213.
5. Гез Н. История зарубежной методики преподавания иностранных языков: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2008. 256 с.
6. Капитонова Т.И., Московкин Л.В. Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки. СПб.: Златоуст, 2006. 271 с.
7. Касьяненко Т. Викладання української мови як іноземної: принципи оптимізації та інновації. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 257. С. 7–10.
8. Лозанов Г. Основы суггестологии. София, 1973. 225 с.
9. Ніколаєва С. Основы сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник. К.: Ленвіт, 2008. 285 с.
10. Пальчевський С. Суггестопедагогіка: новітні освітні технології: навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 351 с.
11. Пассов Е. Коммуникативный метод обучения иноязычной речи. М.: Просвещение, 2004. 324 с.
12. Практикум із методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навч. посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум,

- О. Караман, О. Копусь / за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. Київ, 2015. 250 с.
13. Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 14–18.
 14. Тарнопольський О., Кабанова М. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
 15. Філософський енциклопедичний словник. К.: Абрис, 2002. 744 с.
 16. Шапар В. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с.
 17. Щербя Л. Преподавание языков в школе: Общие вопросы методики: учебное пособие для студентов филологических факультетов. М.: Академия, 2002. 160 с.

REFERENCES

- Bakum, Z.P. (2010). *Ukrainska mova yak inozemna: lnhvodydaktychni problemy. Filolohichni studii [Ukrainian as a foreign language: Linguo-didactic problems. Philological studies]. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu [Scientific Bulletin of Kryvyi Rih National Pedagogical University]. Kryvyi Rih, 5, pp. 226–232 [in Ukrainian]*.
- Beljaev, B.V. (1965). *Ocherky po psykhologii obuchenija inostrannym jazykam [Essays on psychology of teaching of foreign languages]. Moscow: Prosveshchenije [in Russian]*.
- Bezlyudna, V.V. (2018). *Teoriya i praktyka profesynoi pidhotovky maybutnih uchyteliv inozemnyh mov u vyshhyh pedahohichnyh navchalnyh zakladah Ukrayiny (1948–2016) [Theory and practice of professional preparation of future teachers of foreign languages at higher pedagogical educational institutions of Ukraine (1948–2016)]. Rivne [in Ukrainian]*.
- Bystrova, B.V. (2009). *Perevahy zastosuvannya priamoho metodu vykladannya inozemnykh mov u procesi yiyi vyvchennya [Advantages of application of the direct method of teaching of foreign languages in the process of its studying]. Humanitarna osvita v tekhnichnyh vyshhyh navchalnyh zakladah [Humanities education in technical higher education institutions]. Kyiv, Vol. 17, pp. 207–213 [in Ukrainian]*.
- Hez, N. (2008). *Istoriya zarubezhnoj metodiki prepodavaniya inostrannykh jazykov [History of foreign methods of teaching foreign languages]. Moscow: Izdatelskij tsentr “Akademija” [in Russian]*.
- Horoshkina, O.M., Karaman, S.O., Bakum, Z.P., Karaman, O.V. and Kopus, O.A. (2015). *Praktykum z metodyky navchannya movoznavchyyh*

- dystsyplin u vyshhiy shkoli [Practicum of methodology of teaching linguistic disciplines at higher school]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kapitonova, T.I. and Moskovkyn, L.V. (2006). *Metodika obuchenija russkomu jazyku kak inostrannomu na etape predvuzovskoj podgotovki [Methodology of teaching Russian as foreign language at the stage of pre-institution preparation]*. St. Petersburg: Zlatoust [in Russian].
- Kasyanenko, T. (2013). *Vykladannya ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi: pryncypy optymizaciyi ta innovatsiyi [Teaching of Ukrainian as a foreign language: principles of optimization and innovation]*. *Kultura narodov Prichernomorja [Culture of the peoples of the Black Sea region]*, 257, pp. 7–10 [in Ukrainian].
- Lozanov, H. (1973). *Osnovy sugestologhii [Foundations of suggestology]*. Sofija [in Russian].
- Nikolaieva, S. (2008). *Osnovy suchasnoyi metodyky vykladannya inozemnyh mov (skhemy i tablyci) [Foundations of modern methodology of teaching foreign languages (schemes and tables)]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
- Palchevskiy, S.S. (2005). *Suhestopedahohika: novitni osvritni tehnolohiyi [Suggestive pedagogy: modern educational technologies]*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
- Passov, E.I. (2004). *Kommunykatyvnyj metod obuchenija inozazychnoj rechi [Communicative method of teaching foreign languages]*. Moscow: Prosveshchenije [in Russian].
- Shapar, V.B. (2007). *Suchasnyy tlumachnyy psyholohichnyy slovnyk [Modern interpretive psychological dictionary]*. Kharkiv: Prapor [in Ukrainian].
- Shcherba, L.V. (2002). *Prepodavanije jazykov v shkole: Obshchije voprosy metodiki [Teaching of languages at school: General issues of methodology]*. Moscow: Akademija [in Russian].
- Shynkaruk, V.I. (2002). *Filosofskyy entsyklopedychnyy slovnyk [Philosophy encyclopedic dictionary]*. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
- Sokil, B. (2007). *Metody vyvchennya ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi ta yih harakterystyka. [Methods of studying Ukrainian as a foreign language and their characteristics]*. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrayinskoyi movy yak inozemnoyi [Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language]*. Lviv, 2, pp. 14–18 [in Ukrainian].
- Tarnopolskyy, O. (2019). *Metodyka vykladannya inozemnyh mov ta yih aspektiv u vyshhiy shkoli [Methodology of teaching foreign languages and their aspects at higher school]*. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelya [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.02.2020

Цуркан Марія Валентинівна, канд. філол. наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (58002, Чернівці, пл. Театральна, 2); e-mail: maria-ts77@ukr.net; orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2866-1743>.

Цуркан Марія Валентиновна, канд. філол. наук, доцент кафедри общественных наук и украиноведения Высшего государственного учебного заведения Украины «Буковинский государственный медицинский университет» (58002, Черновцы, ул. Театральная, 2); e-mail: maria-ts77@ukr.net; orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2866-1743>.

Maria Tsurkan, PhD in Philology, Associate Professor, Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovynian State Medical University” (58002, Chernivtsi, 2 Theatralna Sq.); e-mail: maria-ts77@ukr.net; orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2866-1743>.